Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta
Ústav Českého národního korpusu
nám. Jana Palacha 2, 116 36 Praha 1
tel.: +420 2 21 619 357, ucnk@ff.cuni.cz

Posudek na doktorskou disertaci Mgr. Sandry Nikuļcevy

Česko-lotyšský slovník Latviešu-čehu vārdnīcā

Česko-lotyšský slovník je první moderní slovník svého druhu mezi češtinou a lotyštinou, který byl pro svou potřebnost hned po svém dokončení vydán i tiskem v nakladatelství Leda a za své kvality oceněn i cenou a zvláštní odměnou Jednoty tlumočníků a překladatelů.

Je to formálně celek představovaný kromě vlastního slovníku i řadou technických a odborných popisů jeho složení, pojetí a zpracování hesel v jednotlivých položkách, přehledem lotyšské gramatiky, seznamem obžných sloves, zkratek apod. Kromě toho byl slovník vybaven i přehledem vlastní autorčiny koncepce. Do vlatního výsledku, který se tu představuje, vstoupila tudíž nemalá teoretická a koncepční příprava a studium, které lze v něm vysledovat až v přetavené a aplikované podobě. K tomu přistupuje i integrace přístupů kontrastivní lingvistiky a zásad lexikografických.

Vlastní slovník je slovníkem středního typu o rozsahu cca 23 000 hesel, jehož heslář, doplňovaný podle potřeby (mj. i o základní propria), vychází z Frekvenčního slovníku češtiny a je tedy korpusově založený. Autorka zde pro českou bázi doplňuje celou základní českou morfologii pro lotyšského uživatele včetně valence slov, základních kolokací a frazeologie a k nim dohledává lotyšské ekvivalenty, opět vybavené potřebnou morfologií tak, aby je mohl výhodně užívat i uživatel český.

Její řešení celého komplexu lingvistických aspektů v kontrastivním pohledu muselo být funkční, úměrné celku a podané přístupnou formou. Zahrnuje tedy mimo jiné kromě vlastní morfologie i řadu takových rozhodnutí jako je jak zpracovat přechylování substantiv, vidové české dvojice, reflexivitu či valenci apod. anebo na jiné rovině lexikografické aplikace řešení otázky polysémie, která se nedala prostě přejímat z českých slovníků.

Těžiště práce autorky spočívalo však, jako u každého dvoujazyčného slovníku, v přístupu k ekvivalentům, jejichž řešení bylo krajně náročné, zvláště při absenci spolehlivého lotyšského korpusu, kde by se dal ověřovat dnešní úzus jazyka. Autorka tu čerpala z řady zdrojů, ale především z vlastní praxe a introspekce (dokončila těsně před touto prací úspěšně studium na pražské bohemistice pro cizince na FFUK diplomovou prací pod mým vedením).

Všechny praktické otázky češtiny, včetně výběru některých dat, kolokací, úzu apod. byly řešeny studiem Českého národního korpusu a jsou v tomto smyslu jak o korpus opřené, tak i objektivní. Slovník představuje nesporně úspěšný a ojedinělý počin, který už dokonce několik let i úspěšně slouží svým uživatelům ve své knižní podobě, což je okolnost, která se dá říct jen o málokteré doktorské disertaci.

V Praze 28. 12. 2007

Prof. PhDr. František Čermák, DrSc
vedoucí práce